

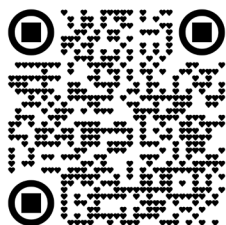

verze pro pilotáž 2022 / 23

Právě jste otevřeli lekci HELLO RUBY pro školy,
která je určena k pilotování.

Budete-li mít připomínky nebo náměty, budeme vděční,
pokud nám je předáte formou krátkého dotazníku:

<https://forms.gle/UZQFfBXxMS3AzUiy6>

helloruby-pro-skoly.cz

Poslední úprava: 05/23

Fakt, názor nebo lež?

✓ výprava do internetu — lekce 06

Informace o lekci

Délka lekce: 45–60 minut

Předchozí lekce: Webové stránky

Následující lekce: V bezpečí

Cíle výuky

- Dlouhodobý cíl: Děti chápou, že na internetu se lze setkat s pravdivými i lživými informacemi.
- Rozlišují mezi fakty a názory a lži, ověřují pravdivost informací.
- Vysvětlí pojem hoax, podle charakteristických znaků ho rozpoznají.

Aktivitty

- Zamyšlení se nad tím, kdo obsah internetu vytváří
- Uvědomění si významu pojmů „názor“, „fakt“ a „lež“ a jejich konkrétní rozlišení (PL1)
- Práce se znaky poplašných, manipulativních zpráv — hoaxů (PL2)

Související očekávané výstupy a učivo dle RVP ZV

- Kompetence digitální
 - získává, vyhledává, kriticky posuzuje, spravuje a sdílí data, informace a digitální obsah, k tomu volí postupy, způsoby a prostředky, které odpovídají konkrétní situaci a účelu
- Mediální výchova
- Informatika: Digitální technologie
 - I-5-4-03 žák dodržuje bezpečnostní a jiná pravidla pro práci s digitálními technologiemi
 - Učivo: pravidla bezpečné práce s digitálním zařízením

Pomůcky

- Pracovní listy
- Tužka nebo pero

Zdroje

- Cvičení z *Pracovního listu 01* najdete v původním znění v knize HELLO RUBY — *Výprava do internetu*, str. 85
- Autorem cvičení v *Pracovním listu 02* je tým *Hello Ruby pro školy*

Mohlo by se hodit při přípravě

Internetový troll

V internetovém slangu je to účastník online diskusních fór, chatů či blogů, který začíná hádky, provokuje čtenáře na internetu a rozsévá neshody tím, že zveřejňuje záměrně provokativní, urážlivé nebo irrelevantní (off-topic) příspěvky k citlivým tématům.

symbol
trolla

Motivace trolla

- je placený
- trollí z přesvědčení
 - má náboženské pohnutky
 - trollí z politického přesvědčení
- je v životě nespokojený
- a další...

Trollbot

Automatizované účty na sociálních sítích, které sdílí příspěvky určené k propagandě. S rozvojem technologií umělé inteligence vzrostou možnosti kamuflovat falešnou identitu a „Trolloboti“ tak budou ještě hůře odhalitelní.

[https://cs.wikipedia.org/wiki/Troll_\(internet\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Troll_(internet))

Hoax

Je poplašná zpráva, obecný podvod, mystifikace či žertovná klamná zpráva. V elektronické komunikaci je hoax speciálně nevyžádaná e-mailová nebo IM (Instant messaging) zpráva, která uživatele varuje před nějakým virem, prosí o pomoc, informuje o nebezpečí, snaží se ho pobavit apod. Hoax většinou obsahuje i výzvu žádající další rozeslání hoaxu mezi přátele, příp. na co největší množství dalších adres, proto se někdy označuje také jako řetězový e-mail. Buď vůbec neobsahují zdroj zprávy nebo je pochybný.

<https://cs.wikipedia.org/wiki/Hoax>

Fake news

Fake news (falešné zprávy) jsou úmyslně šířené dezinformace či hoaxy za účelem ovlivnit a zmanipulovat příjemce. Do žánru fake news nepatří parodie či satira. Doménou fake news v současné době bývají dezinformační weby a sociální sítě. Šířeny ale mohou být prostřednictvím všech mediálních platforem. Buď vůbec neobsahují zdroj zprávy nebo je pochybný.

https://cs.wikipedia.org/wiki/Fake_news

Fakt, názor nebo lež?

✓ výprava do internetu — lekce 06

Evokace — 15 minut

Složitý svět internetu

Protože si spousta lidí na internetu myslí, že si může říkat, co chce, někdy narazíš na věci, které nejsou pravda. Nebo nejsou moc hezké. Povídejte si:

- Co všechno můžeš dělat na internetu?
Možné odpovědi: Dívat se na videa nebo je sdílet, prohlížet si obrázky, nakupovat a prodávat, učit se, povídat si s kamarády.
- Kdo si myslíš, že na internetu obsah vytváří?
Možné odpovědi: Lidé, kteří na internetu přispívají na sociální sítě. Lidé, kteří píšou články na blog. Prodejci, kteří prodávají své zboží v internetových obchodech.
- Už jsi někdy slyšel(a) pojem hoax? Co si pod pojmem hoax představuješ?
Odpovědi: poplašná zpráva, podvod. Většinou obsahuje manipulativní výzvu žádající další rozeslání. Někdy zastrašuje. Informace v něm není možné ověřit. Obsahuje polopravdy nebo lži.
- Myslíš si, že se vše, co je na internetu, dá ověřit? Pokud ano, napadá tě, jakým způsobem?
Odpověď: Ne, nedá. Běžný člověk nemá nástroje na ověření, vystopování každého zdroje.

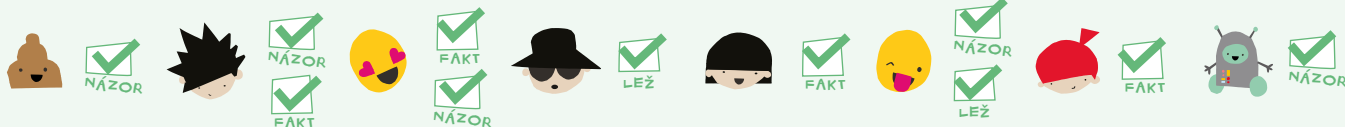
Uvědomění — 10 minut

1.

V prvním pracovní listu děti najdou různá vyjádření Ruby a jejich kamarádů a kamarádek. Dokážou rozlišit, co je fakt, co názor a co lež? U každého zaškrtnou jednu nebo více voleb. Do spodních políček pak napíší jeden vlastní fakt a jeden názor. Klíčem je ověřitelnost.

1. řešení

TIP

Většina voleb nemá úplně jasné řešení. Například vyjádření „Mám moc rád špagety!“ může být fakt i názor. Znáte-li pisatele dobře, víte, že často jí špagety a pochutnává si na nich. Pokud ale narazí děti na vyjádření na internetu a pisatele neznají, nemohou dostatečně doložit jeho pravdivost. Povídejte si s dětmi o tom, že záleží také na motivaci pisatele. A také která vyjádření mohou někomu uškodit a která ne, i když nejsou průkazná.

2.

Druhý pracovní list obsahuje dvě zprávy. U každé z nich děti zaškrtnou ty poznávací znaky hoaxy, které si myslí, že obsahuje. A do zeleného obdélníku napíší, zda-li na ně zpráva působí jako hoax.

TIP

Jedním ze znaků důvěryhodnosti zprávy je uvedení zdroje / zdrojů.. Zpráva by ho měla obsahovat a měli bychom být schopni tento zdroj vyhledat a ověřit. Hoaxy často neuvádí zdroj a pokud ano, bývá pochybný, například: „paní, kterou znám už dlouho, a proto jí věřím“.

Reflexe — 15 minut

Povídejte si

Chceš-li, pověz nám jeden tvůj fakt nebo názor, který jsi si napsal(a) do pracovního listu č. 1. Můžeš nechat hádat ostatní děti, zda-li je to fakt nebo názor.

KAM DÁL

Můžete navázat cvičením „Reklama nebo článek?“ v knize HELLO RUBY — Výprava do internetu, strana 86

U každého vyjádření zaškrtni, zda-li ho považuješ za fakt, názor nebo lež.

BRRR! VENKU JE VELKÁ ZIMA!

FAKT
 NÁZOR
 LEŽ

VENKU JE 5 STUPŇŮ CELSIA

FAKT
 NÁZOR
 LEŽ

MÁM MOC RÁD ŠPAGETY!

FAKT
 NÁZOR
 LEŽ

VŠE, CO JE NA INTERNETU, JE PRAVDA

FAKT
 NÁZOR
 LEŽ

JSEM ŽLUTÝ USMÍVÁČEK

FAKT
 NÁZOR
 LEŽ

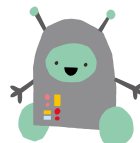
HLAVNÍ MĚSTO ČESKÉ REPUBLIKY JE PRAHA

FAKT
 NÁZOR
 LEŽ

ŠPAGETY ROSTOU NA STROMĚ!!!

FAKT
 NÁZOR
 LEŽ

S RUBY JE LEGRACE!

FAKT
 NÁZOR
 LEŽ

Napiš jeden fakt

Napiš jeden názor

1. Zaškrtni poznávací znaky, pokud je zpráva obsahuje, a vyhodnoť, zda-li se jedná o HOAX či ne.

Pozor pozor pozor!

Po městě se pohybuje gang růžových koťátek a když jim neutečete, snědí vám zmrzlinu!

Přeпоšlete tuto zprávu všem kamarádům a koťátka si vás nebudou všímat!!!

Když to nepřeпоšlete, vlezou k vám oknem a olíznu vám nos!

OBSAHUJE VÝHRUŽKU

OBSAHUJE VÝZVU K PŘEPOSLÁNÍ ZPRÁVY

ZPRÁVU NENÍ MOŽNÉ OVĚŘIT, NENÍ UVEDEN ZDROJ

MYSLÍŠ SI, ŽE JE ZPRÁVA HOAX?

OBSAHUJE VÝHRUŽKU

OBSAHUJE VÝZVU K PŘEPOSLÁNÍ ZPRÁVY

ZPRÁVU NENÍ MOŽNÉ OVĚŘIT, NENÍ UVEDEN ZDROJ

MYSLÍŠ SI, ŽE JE ZPRÁVA HOAX?

Zpráva v Městském deníku:

Zodpovědný občan M. Chlupatý informoval strážníky, že v prostoru městského parku spatřil v odpoledních hodinách růžové koťátko, které se opakovaně pokoušelo žákovi nedaleké základní školy sníst jahodovou zmrzlinu. O kornout prý nemělo zájem.

Policie ČR nabádá občany ke zvýšené opatrnosti. Spatříte-li koťátko, informujte strážníka. (Zdroj: policejní zpráva)

